

วัดป่า

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราตั้งใจฟังธรรม เวลาฟังธรรม ผู้ใดแสดงธรรมผู้หนึ่งแสดงธรรมแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาแสดงธรรมเขาเคารพธรรม เวลาอยู่กับหลวงตา เห็นไหม ฟังธรรมๆ ท่านให้นั่งเรียบร้อย เคยนั่งบนศาลามีพระนั่งเก้าอี้ ท่านใส่เลย นั่งเก้าอี้ นั่งชันเข่า นั่นเป็นการไม่เคารพ

ฉะนั้นเวลาฟังธรรมๆ ธรรมนี้สำคัญ ฉะนั้นจะฟังธรรมต้องเคารพ ฟังธรรมด้วยความเคารพ ประพฤติปฏิบัติด้วยความเคารพ เวลามันเป็นธรรมมันจะเป็นธรรมขึ้นมาในหัวใจ ทำด้วยความคุ้นชิน ทำด้วยความเคยชิน ความเคยชิน เห็นไหม ทำให้เราห่างไกลไปเรื่อย ห่างไกล เพราะความเคยชินของเรานั้นแหละ ความเคยชินของเรา ความพอใจของเรา ทำสิ่งใดกิเลส มันคอยแต่จะพอกพูนในหัวใจ

แต่เราฟังธรรมโดยเคารพไป ผู้ที่แสดงธรรมแสดงด้วยความเคารพ เคารพธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นไตรสรณคมน์ เป็นที่พึ่งอาศัยของเรา เราบวชมาเราเป็นมนุษย์ใช้ใหม่ บวชในพระพุทธศาสนาเป็นสงฆ์โดยสมมุติใจ เป็นสงฆ์โดยสมมุติคือเป็นโดยธรรมวินัย ธรรมวินัยคืออุฎติจตุตถกรรมให้เราเป็นสงฆ์เป็นพระ เป็นพระขึ้นมาเป็นพระโดยสมมุติ

แล้วเราต้องมาประพฤติปฏิบัติ มาชวนชวนของเราจะให้พระจากหัวใจของเราไปให้หัวใจนี้บวช บวชแต่ร่างกายมา บวชร่างกายมา บวชในสังคมา สังคมให้ออกาสมา เห็นไหม ผู้ที่บวชแล้วไม่ต้องเสียภาษี ไม่มีผลบังคับ ตามกฎหมายยกเว้นไว้ ยกเว้นไว้ให้ประพฤติปฏิบัติ

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ชาติ ชาติคือสังคมมนุษย์รวมกันเป็นชาติ ชาติจะกลมเกลียว ชาติจะมีหลักมีเกณฑ์เพราะมีศาสนา ศาสนากล่อมเกล่าจิตใจของมนุษย์ ให้มนุษย์ให้อภัยต่อกัน ให้มนุษย์เห็นน้ำใจต่อกัน ให้มนุษย์อยู่ด้วยกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขใจ นี่พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำ เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้กำหนดนโยบายให้ชาตินั้นมั่นคง ให้ชาตินั้นมีหลักมีเกณฑ์

เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราบวชมาบวชมาเป็นสมมุติสงฆ์ บวชมาแล้วนี่เราจะมาประพฤติปฏิบัติของเราไป เราภูมิใจนะ เราภูมิใจว่าเราบวชเราเป็นพระป่า พระป่านี้เป็นสัญลักษณ์ไง สัญลักษณ์ ดุติ พระอัญญาโกณฑัญญะเวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ไปเอาพระปทุมมณีนันทานิมาบวช เสร็จแล้วท่านก็อยู่ป่าอยู่เขาของท่าน ท่านอยู่ป่าอยู่เขาของท่าน ท่านย้อมผ้าของท่านด้วยสีหิน เวลาอยู่ในป่าในเขาเอาหินมาขัดมาสีให้ออกมากับน้ำ ผสมน้ำแล้วย้อมผ้า เป็นสีฝุ่นแดง

นี่อยู่ป่าอยู่เขามาตลอดนะ แต่ถึงเวลาท่านจะนิพพานของท่าน ท่านมาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเห็นแล้วพระตกใจ เพราะอะไร พระที่อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อมผ้าด้วยน้ำฝาด น้ำฝาดคือเปลือกไม้ ใช้เปลือกไม้ต่างๆ ย้อมสีเป็นสีน้ำฝาด แต่เวลาเขาสีหิน สีหินมันสีฝุ่นแดงไง มันแตกต่างกันไป พระเห็นแล้วพระงง นี่สัญลักษณ์ๆ สัญลักษณ์ของพระป่าไป

ดุติ เวลาพระกัศสปะ เห็นไหม พระกัศสปะนี่ถือธุดงค์วัตรๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “กัศสปะเอ๋ย เธอก็เป็นพระอรหันต์เหมือนเรา อายุก็ปานเรา ทำไมเธอต้องถือธุดงค์”

“ข้าพเจ้าถือไว้ไม่ใช่ถือเพราะข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าสิ้นกิเลส ข้าพเจ้าไม่มีกิเลสในหัวใจ ไม่มีทิฏฐิมานะ ไม่มีการอวดตัวอวดตน ไม่มีสิ่งใดที่อยากจะอยากใหญ่อยากโต แต่ข้าพเจ้าถือเป็นปกติเป็นนิสัยเป็นประจำของข้าพเจ้า”

“แล้วเธอเห็นประโยชน์อะไร”

“ก็เห็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังไง จะได้เป็นคติเป็นแบบอย่าง”

เวลาครูบาอาจารย์ท่านทำ ท่านทำเป็นแบบอย่าง เป็นพระป่า เห็นไหม พระป่ามีสัญลักษณ์ เราก็มองใจก็เราเป็นพระป่าไง ถ้าพระป่า ป่าที่ไหน ถ้ามันป่า พระป่าๆ เพราะอยู่ในป่าในเขา อยู่ในชัยภูมิที่สมควรที่เหมาะสม ที่เหมาะสมในการประพฤติปฏิบัติใด ที่เหมาะสมในการประพฤติปฏิบัติ

เห็นไหม สิ่งที่เหมาะสม ดูลิ เวลาอยู่ป่าอยู่เขากันไปนี่ เวลาถ้าจะไปมันก็อยากจะอยู่ที่สุขที่สบาย อยู่ที่สะดวกสบาย เวลาไปป่าไปเขามันก็ตัดคัตขาดแคลน มันไม่มีสิ่งใดเพราะเราไปแต่ตัว มีบริวาร ๘ ไปเท่านั้น การดำรงชีพของเรา น้ำก็ต้องหาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ถ้าอยู่ก็อยู่โคนไม้ อยู่ในที่ร่มรื่น เพื่อจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าที่ไหนเขามีศรัทธาความเชื่อของเขา เขาก็ทำแคร่ไม้ให้แค่พักอาศัย เราอยู่มาเวลาฝนตกแดดออกขึ้นมา เราต้องหลบหลีกของเราเอาเอง เห็นไหม อยู่ป่าก็ไปป่าไปเขากันไปเพื่อประพฤติปฏิบัติ ไปหาชัยภูมิอันสมควร เพื่อจะหาหัวใจของตนใจ แล้วเราก็มองใจว่าเป็นพระป่าๆ เห็นไหม พระป่าในการประพฤติปฏิบัติ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ชนสัตว์นะ จะเผยแผ่ธรรมไป เผยแผ่ธรรมไปมันมีกุลบุตรสุดท้ายภายหลังมาศึกษาไป พอศึกษาขึ้นมาก็เป็นปริยัติ ปริยัติคือศึกษามุขปาฐะศึกษาจากการท่องจำกันมา นี่ศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราขอกรรมฐาน ขอกรรมฐานแล้วเข้าป่าเข้าเขาไปไง เข้าป่าเข้าเขาไป ไปประพฤติปฏิบัติใด

ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็ประพฤติปฏิบัติมาเพื่อค้นหาหัวใจของเรา เห็นไหม ค้นหาหัวใจของเรา ไปป่าไปเขา ไปวัดป่า ปฏิบัติเพื่อหัวใจเพื่อข้อวัตรปฏิบัติ เพื่อสั่งใจเพื่อความจริง ค้นหาหัวใจของตน นี่เพื่อค้นหาหัวใจของตน เวลาพระปฏิบัติเขาปฏิบัติอย่างนั้น เราก็มองใจ เราก็มองใจนะว่าเป็นพระป่า พระปฏิบัติ

ที่นี้ทางโลก เห็นไหม พอทางโลกเขาเผยแผ่ธรรมกันไปจนศาสนามั่นคง เขาว่าความมั่นคง เห็นไหม วัดบวร บวรนี้บ้าน วัด โรงเรียน มันเป็นสังคมนะ พอสังคมขึ้นมา ดูลิเราเติบโตขึ้นมาในสังคมไทย นี่วัด วัดเป็นศูนย์รวมของสังคม วัดเป็นศูนย์รวมของการศึกษา วัดเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม วัดเป็นที่ศูนย์รวมของประชาชน การประชุมกันในหมู่บ้าน

วัดเป็นทุกๆ อย่าง นี่บวร วัด บ้าน โรงเรียน วัด บ้าน โรงเรียนก็เป็นความภูมิใจว่าเป็นวัด
โรงเรียน เห็นไหม นั่นพูดถึงว่าวัดบ้าน

เราเป็นพระป่า เราเป็นวัดป่า วัดป่าเราต้องมีข้อวัตรปฏิบัติของเรา เราต้องเข้มแข็งของ
เรา ต้องปฏิบัติของเรา ถ้าวัดบ้านๆ เขาก็ศึกษาระยะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก ถ้ามีการศึกษาบาลี เห็นไหม เขาศึกษาบาลีเพื่อเขาสอบ
บาลีเพื่อว่าเป็นกุญแจจะไขเข้าไปสู่พระไตรปิฎก จะไขไปเพื่อการศึกษา ถ้าศึกษาๆ ศึกษาเพื่อ
ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาทำไม

ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม เรามีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เป็นผู้บุกเบิกขึ้นมา
ก็ศึกษามาศึกษามาเพื่อปฏิบัติไฉน เวลาหลวงตาท่านเรียนจบมหา เวลาท่านจะประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นไป ศึกษามาแล้วธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้บาลีมาก็เพื่อไว้ไขสู่
พระไตรปิฎก ไชทฤษฎี ไชคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอไขท่องจำขึ้นมา
ไขขึ้นไปแล้ว ไขขึ้นมาแล้วมันเปรียบเทียบมา พอเปรียบเทียบมาเพื่อประพฤติปฏิบัติขึ้นไป
แล้วละล้าละลึงๆ มันจะมีจริงหรือไม่จริง

เพราะศึกษามาเป็นแบบนั้น ถ้าศึกษามาเป็นแบบนั้นเวลาประพฤติปฏิบัติไป หลวงปู่มั่น
ท่านบอกว่า “มันจะตะ มันจะถึบกัน” คือว่ามันจะเอาอ้างเหตุอ้างผลไป อ้างว่าสิ่งนั้นจะเป็น
อย่างนั้น สิ่งนั้นจะเป็นอย่างนั้น ใจของเราจะเป็นหรือยัง ใจของเราจะได้หรือยัง นี่ศีล สมาธิ
ปัญญาเราก็สมบูรณ์แล้ว ทำประพฤติปฏิบัติมันก็สมควรแล้ว มันก็เป็นแล้ว มันก็เป็นจริง นั่นใจ
ปริยัติเขาเรียนมาให้ปฏิบัติ เวลาปฏิบัติมันละล้าละลึงๆ

นี่ใจ วัด บ้าน โรงเรียน การว่าเป็นวัด บ้าน โรงเรียน สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องวัฒนธรรม เรื่อง
ของสังคม ในเมื่อสังคมเขาเป็นแบบนั้น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในเมื่อเป็นชาติมันเป็น
สิ่งที่รวมกันมาเพื่อความมั่นคงๆ เพื่อความมั่นคงมันก็สมควรของเขา มันเป็นประเพณี
วัฒนธรรม วันพระวันโกนเขาก็ไปวัดไปวา กัน ถ้าไปวัดไปวา กัน พระก็ต้องมีที่อยู่ที่อยู่อาศัย ถ้าที่
อยู่ที่อาศัยของเขา เขาศึกษามาเพื่อมันคงของเขา

ไอ้เราที่我们是พระป่าๆ พระป่าของเราเรามีของเราแล้ว เรามีศรัทธามีความเชื่อ เรามี
ความมุ่งมั่นของเรา เวลาออกพรรษาแล้วเราก็ไปหาที่สงบสงัดหาที่วิเวกของเรา เราเข้าป่าเข้า

เขาไป ถ้าเราอยู่ในวัด ในวัดเขาพยายามจะทำให้เป็นสำนักปฏิบัติ ถ้าสำนักปฏิบัติเขาต้องการความสงบความสงบของเขา เขาต้องการสถานที่ของเขาเพื่อความประพฤติปฏิบัติไ้ แล้ววันเวลา เห็นไหม โดยเขาจะให้เวลาของเราในการประพฤติปฏิบัติ นี่พูดถึงวัดป่า ถ้าวัดป่านะ วัดป่ามันก็เป็นสำนักปฏิบัติของเราะ มันต้องมีข้อวัตรปฏิบัติ มันต้องมีหลักเกณฑ์ของเขา

วัดบ้าน วัดกับบ้าน วัด เห็นไหม อยู่กับหลวงตาท่านบอกว่า “วัดไม่เหมือนบ้าน บ้านไม่เหมือนวัด” ถ้าเป็นบ้าน เห็นไหม ถ้าเป็นบ้าน บ้านก็เป็นที่อยู่ของครอบครัวของชาติของตระกูลของเขา มันก็ต้องมีความเอื้ออาทรต่อกัน ต้องมีน้ำใจต่อกัน เป็นบ้านที่มีความสุขในบ้านของเขา วัดไม่เหมือนบ้าน เอาบ้านเข้ามาวัดไม่ได้ บ้านก็ต้องเป็นบ้าน แต่เวลาเป็นบ้านของเขานี้เป็นโลกใจ เป็นโลก ถ้าคนมีศรัทธามีความเชื่อของเขา เขาจะทำบุญกุศลของเขา

ถ้าเป็นวัดป่านะ เขาเข้ามานะเขาต้องเคารพสถานที่ของเขา นี่เป็นที่ความสงบสงัด เห็นไหม นี่ก็มาฝึกหัด แล้ววินัยกรรมต่างๆ มันก็มีของมัน นี่พูดถึงวัดป่า ถ้ามันจะเป็นวัดป่า มันต้องมีหลักเกณฑ์ไ้ วัดป่าๆ วัดปฏิบัติ เพราะเราภูมิใจกันนักว่าเป็นวัดป่าๆ ไ้ นี่วัดป่า เห็นไหม ดูลิ เวลาเขาไปจุดธูปกันที่ออกมาจากป่า ฟุ้งออกมาจากป่าสดๆ ร้อนๆ เลยนะ การว่าออกมาจากป่า ออกมาจากป่าสถานที่ฝึกหัด สถานที่ฝึกหัดนะ ฝึกหัดแล้วได้ผลหรือไม่ได้ผลนั้นอีกเรื่องหนึ่งนะ

ถ้าฝึกหัดแล้วได้ผล ฝึกหัดได้ผลเพราะอะไร ฝึกหัดแล้วได้ผลเพราะเขาภูมิใจในการกระทำนั้น ภูมิใจในสถานที่นั้นมันสงบสงัด มันมีความสุขๆ คนที่มีความสุขๆ มีความรื่นเริงในหัวใจ มันมีความมหัศจรรย์ในใจ เห็นไหม นี่ปัจจัยตั้ง สันทิภูฏิกโกในใจ มันมีสติ มีศีล มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมาในใจ โอโฮ มันมีความสุขมีความสุขสงบ

นี่มีคุณธรรมในใจ ถ้ามีคุณธรรมในใจอย่างนั้น นั่นนะทำแล้วเขามีความสุข แต่ถ้าไปอยู่ในป่าในเขา เห็นไหม ดูกิเลสมันท่วมหัว พอกิเลสท่วมหัวมันทำให้เราเสียวสันหลัง เรากลับไปหมดเลย กลัวฝึกกลัวสาง กลัวสัตว์ร้าย กลัวต่างๆ มันกลัวไปหมด ไปอยู่ด้วยความทุกข์ เราเป็นคนนะ เราเป็นคนเรามีสติมีปัญญา

ดูสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันอยู่ในป่าในเขาของมัน มันอยู่ด้วยสัญชาตญาณของมัน ถ้ามันเป็นสัตว์กินพืชมันต้องพยายามรักษาตนของมัน เวลามันจะอิมปากอิมท้องแม้แต่มื้อหนึ่งนะ เล็ม

หญ้าไปนี้มันต้องระวังตัวตลอดเวลาเลยละ ไ้สัตว์นักล่านะ ถ้ามันมีเหยื่อของมัน มันก็จะมีนะ ถ้าที่ไหนมันมีพวกสัตว์กินพืช มันก็จะมีสัตว์ มันก็ต้องมีเสื่อมีตางมันมีสัตว์นักล่า นักล่าเพราะมันมีอาหารของมัน ที่ไหนมีอาหารที่นั่นมีอากาศมีน้ำมันจะมีสิ่งมีชีวิต ถ้าสิ่งมีชีวิตมันก็มีของมัน มันก็ต้องล่าเหยื่อของมันไง ถ้ามันล่าเหยื่อของมัน ล่าเหยื่อเพื่อดำรงชีพของมันไง ดำรงชีพของมันด้วยสัญชาตญาณของมัน

นี่ไง ถ้าพูดถึงเป็นสัตว์ สัตว์เวลามันอยู่ป่าอยู่เขา มันต้องมีความระวังภัยของมันนะ เพื่อรักษาชีวิตของมัน ไ้พวกนักล่านี้ ถ้ามันล่าไม่ได้มันจะหิวโหย มันจะมีความทุกข์ มันจะหิวจนตาย ถ้ามันไม่มีเหยื่อนะหาเหยื่อไม่ได้ เห็นไหม นี่ป่าสมบูรณ์ขึ้นมามันถึงมีเหยื่อ มันต้องมีที่ของมัน นี่พูดถึงว่าเวลาอยู่ป่าอยู่เขา สัตว์มันก็อยู่ของมัน

เราเป็นคนเห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวชเป็นพระ พอบวชเป็นพระขึ้นมาเนี่ย ด้วยความรุ่งเรืองของการประพฤติปฏิบัติใจ ครูบาอาจารย์ของเราท่านเป็นพระป่า ท่านปฏิบัติมาจากในป่า ท่านเห็นคุณประโยชน์ของความสงบความวิเวกในป่าในเขา หลวงตาท่านพูดประจำ “ถ้าขาดป่ากับพระ ศาสนาก็หมดไป” ศาสนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า นี่ตรัสรู้ในป่า ตรัสรู้ในที่สงบสงัดในที่วิเวก

ถ้าตรัสรู้อย่างนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จ เห็นไหม บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ ดุสิตญามารพยายามมาทำลายบัลลังก์ การประพฤติปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พญามารๆ ใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เทวดา อินทร์ พรหม อนุมโฆทนาสาธุการ ในป่าในเขามันเป็นอย่างนั้น มันไม่เป็นชุมชน ไม่เป็นสถานที่ที่มันมีแต่กลิ่นเหม็น มันเหม็นกลิ่นคาวของมนุษย์

แต่อยู่ในป่าในเขานี้อากาศมันปลอดโปร่ง มันมีความสุขความสงบของมันนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า สิ่งที่ในป่า เห็นไหม นี่เราเข้าป่าเข้าเขาไปก็เพื่อความสงบความสงบความวิเวกของเรา ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้มันมีความคุณธรรมในใจของเรา เพื่อความอาจหาญ เพื่อความรื่นเริงของเรา ถ้ามันเพื่อความรื่นเริงของเรา เห็นไหม นี่ไง เราเป็นคนเห็นภัยในวัฏสงสารมาบวชเป็นพระ พอมาบวชเป็นพระนี่เป็นผู้ประเสริฐ

ดูสิ เด็กที่ไล่กาได้บวชเณรได้ ผู้ที่บวชพระต้องอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป ต้องมีสติปัญญา ต้องรักษาเอาตัวรอดได้ แล้วมีครูมีอาจารย์ มีอุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์ เห็นไหม ให้เกสา โลมานขา ทันทา ตโจ ให้อยู่รูกุขมูลเสนาสน์ ให้เราประพฤติปฏิบัติ ให้มีการกระทำ นี่เพราะอะไร

เพราะธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเรามาบวชด้วยสติด้วยปัญญาของเรา พอบวชด้วยสติด้วยปัญญาของเรา นี่ญัตติจตุตถกรรมมันเป็นพิธีกรรม เห็นไหม ให้ปัจจัยเครื่องอาศัย บริหาร ๘ บริหาร ๘ คืออาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคก็ไม่ต้องบุตรเนา ส่วนใหญ่ให้มาพร้อมทุกอย่างที่มันพร้อมนี้ ถ้าจิตใจคนมันละเอียดอ่อน มันรื่นเริง มันพอใจแล้วมันมีการกระทำ เพราะความเป็นพระป่า นี่พระป่าๆ เห็นไหม

วัดบ้าน วัดบ้านของเขานี้ วัดบ้านของเขาเขามีการศึกษาของเขา สิ่งอะไรที่ทางวิชาการอยู่ในบ้านทั้งหมด แล้วในบ้านขึ้นมาเนี่ย เวลาประชาชนเข้ามาในวัดขึ้นมา เขาก็มาควบคุมดูแลวัดบ้านๆ ไร่ วัดบ้านมันก็ต้องมีการบริหารจัดการใช้ไหม ถ้าบริหารจัดการ สิ่งที่จะเอาโลกเข้ามาในวัดนั้นนะคือวัดบ้าน สิ่งที่เป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้น เรื่องโลกๆ เอาเข้ามาในวัด ถ้าเอาเข้ามาในวัดขึ้นมามันก็ไม่เป็นวัดป่า

เพราะวัดป่ามันเป็นที่อยู่ของผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ถ้าเห็นภัยในวัฏสงสาร เขาต้องการความสงบความสงบ ต้องการสัจจะ ต้องการความจริง นี่ความจริงอย่างนี้เป็นความจริง ธรรมะเป็นธรรมชาติ มันเป็นธรรมชาติสัจจะความจริงของมัน เห็นไหม นี่สัปปายะ ๔ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ สถานที่เป็นที่วิเวก แต่ใจมันวิเวกหรือไม่ ถ้าใจมันไม่วิเวก เห็นไหม สถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก ถ้ากายวิเวกขึ้นมาเนี่ย ถ้ามันวิเวกขึ้นมา คนจิตที่มันวิเวกมันรักความสงบสงัดนะ

ถ้ารักความสงบ ครูบาอาจารย์ของเรารักความสงบสงัด เห็นไหม ไม่ให้คลุกคลีกัน ไม่ให้คุยไม้กัน ไม่ให้สูมหัวกัน การสูมหัวกันการคุยไม้กัน นั้นละ เห็นไหม หมาเวลามันจะกัดกันมันหยอกมันเล่นกัน พอมันหยอกมันเล่นกัน พอมันผิดใจมันก็จะกัดกัน พอมันกัดกันขึ้นมา ก็มันหยอกมันเล่นกัน นี่ก็เหมือนกัน สูมหัว สูมหัวแล้วเราก็อายุไม้กันนั้นนะ สิ่งนั้นนะครูบาอาจารย์ท่านจะให้แยกแยะ ให้เราหาสถานที่ของเรา เวลาทำข้อวัตรเราก็มารับของเราเป็นหน้าที่ของเรา

เราเคารพครูบาอาจารย์ เราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย ๆ นี่ สิ่งที่เราทำไม่มีใครรอดอุตริธรรมขึ้นมาเอง มันมีที่มาที่ไป ๆ เห็นไหม มันมีที่มาที่ไป วัดใน เรือนไฟ วัดในศาลา วัฏฏ์วัตร วัดในโรงไฟ มันมีของมันทุกอย่างมีพร้อมเพราะมีองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไว้ในธรรมวินัย แล้วเราทำตามนั้น ๆ นะ เราทำตามนั้น เรา ไม่ได้อุตริธรรมขึ้นมา มันมีมา เป็นคำสั่งสอนเราเคารพบูชา เราได้กระทำอันนั้น กระทำอันนั้น เพื่ออะไรละ เป็นเครื่องอยู่

จิตใจของคนนะ จิตใจของคนนี้มันรวนเรตลอดเวลา ถ้าจิตใจของคนรวนเรตลอดเวลา เราไม่มีอะไรเป็นเครื่องอยู่ที่เราจะอยู่กับอะไร มีการศึกษาขนาดไหน การศึกษานะกิเลสมัน บอกเป็นเราหมด ถ้ากิเลสเป็นเรานี่ กิเลสมันเหนือการศึกษานั้น ถ้าการศึกษานั้นเราวางไว้ เรา วางสิ่งนั้นแล้วเราทำข้อวัตร ข้อวัตรนะจิตมันเกาะอยู่เพราะอะไร เพราะเป็นหน้าที่ เป็นกระทำ ในปัจจุบันนี้ ถ้าเป็นปัจจุบันนี้เราต้องอยู่ที่นี่ นี่เป็นเครื่องอยู่ใจ เครื่องอยู่หมายความว่า จิตมันอยู่กับตรงนี้

ดูสิ เวลาเรากำหนดลมหายใจเข้าออก เห็นไหม ถ้าจิตมันกำหนด นั่นละมันมีสติ ถ้ามี สติการประพฤติปฏิบัตินั้นมันก็เป็นการประพฤติปฏิบัติเป็นปัจจุบัน ถ้าเราเหม่อลอย ๆ เห็น ใจมันไม่สมบูรณ์ จิตมันไม่ได้อยู่ในปัจจุบันแล้ว เราทำข้อวัตร ๆ ขึ้นมานี้ เห็นไหม จิตอยู่ ในข้อวัตรนั้น ข้อวัตรเป็นเครื่องอยู่ ๆ เครื่องอยู่เพราะให้ใจมันมีเครื่องอยู่ ให้ใจมันอยู่กับเราใจ ให้ใจมันแสดงตนออกมา เพราะเราต้องค้นหาหัวใจของเราใจ ถ้าเราค้นหาหัวใจของเราใจ จิต มันอยู่กับเรา จิตมันอยู่ในปัจจุบันนี้

แล้วเรากำหนดหายใจเข้านี้กพุทธ หายใจออกนี้กโธ อยู่ในปัจจุบัน ๆ แล้วเราอยู่กับ ปัจจุบันตลอด ถ้าเราอยู่กับปัจจุบันตลอดมันจะได้สมาธิไม่ได้สมาธินั้นมันเป็นความสามารถ ของเรา มันเป็นสติของเรา มันเป็นจิตใจของเราที่มันกระด้าง ถ้าจิตใจที่กระด้างนี้ ความ ละเอียดอ่อนมันยังไม่เข้าใจ มันกระด้างมันเข้ากันไม่ได้ เพราะเข้ากันไม่ได้เราก็ตะล่อมมัน เรา ก็ดูแลมัน เห็นไหม ดูแลหัวใจให้มันสงบเข้ามา ถ้าหัวใจไม่สงบนี้ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

การว่าใช้ปัญญาอบรมสมาธิคือมันคิดออกไป เห็นไหม มันผ่อนคลายใจ เวลามันคิด ออกไป เห็นไหม เวลาเรารวมเข้ามาให้พุทธ ๆ นี่เรารวมเข้ามา ๆ ถ้ามันรวมเข้ามาได้ เราก็ใช้

บริกรรมให้จิตมันรวมเข้ามา ถ้ารวมเข้ามาแล้วถ้ามันตึงเครียด มันไม่ยอมรับ เราก็ใช้ปัญญา
อบรมสมาธิคือทำให้มันคิดออกไป คิดออกไปเราก็มีสติปัญญาตามความคิดไป เห็นไหม มัน
ต้องมีอุบายไง แล้วทำซ้ำๆ เป็นเครื่องอยู่ๆ จิตให้มันมีเครื่องอยู่ ถ้าจิตมันมีเครื่องอยู่
เพราะเราจะค้นหามันไง สัตว์นักล่ามันต้องมีเหยื่อของมัน มันล่าเพื่อดำรงชีวิตของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เราค้นหาจิตของเราด้วยคุณธรรมไง ด้วยสติด้วยปัญญาของเราเนี่ย เรา
ค้นหาจิตของเราๆ ใจ ถ้าเราค้นหาจิตของเรา ถ้าจิตมันเท่าทันๆ เห็นไหม มันเริ่มเป็นเนื้อ
เดียวกัน ทีนี้เราก็ระลึกพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิเนี่ย มันเป็นการกระทำ มันมีกิริยา พอมัน
ทันกันๆ มันเป็นหนึ่งในเดียวนะ พุทโธๆ ละเอียดเข้าเรื่อยๆ ละเอียดเข้าเรื่อยๆ อ้าว พุทโธๆ มัน
ชัดเจน

ใหม่ๆ พุทโธก็พุทโธไม่ได้ พุทโธไม่ได้แล้วมันก็เครียดด้วย แต่เพราะความชำนาญของ
เรามันพุทโธได้ พุทโธคือจิตเป็นอันเดียวกัน พุทโธมันสะดวกสบายของมัน แล้วถ้ามันละเอียด
มันจะปล่อย ถ้าละเอียดนะ มันเริ่มละเอียดขึ้นมันจะปล่อย จิตมันจะเริ่มปล่อยพุทโธๆ ปล่อย
พุทโธเพราะมันฟังตัวได้แล้ว เพราะมันฟังตัวได้ เพราะมันยืนตัวมันได้

แต่โดยธรรมชาติมันยืนไม่ได้ มันยืนไม่ได้ มันยืนไม่ได้เพราะจิตมันอยู่ที่ทรงตัวเอง
ไม่ได้ มันต้องพาดพิง พาดพิงกับอารมณ์ พาดพิงกับความรู้สึก พาดพิงกับความทุกข์ความยาก
มันพาดพิงเขาหมดนะ มันยังยืนไม่ได้ มันอาศัยเขาๆ ได้อาศัยเขาแล้ว แล้วอาศัยเขานี้ อวิช
ชาปัจจัย สขุขารา จิตใต้สำนึกของเรามีอวิชชา พอมันจะฟังพาอาศัยเขามันก็มีอวิชชาเป็นที่ฟัง
พอมีอวิชชาเป็นที่ฟังอวิชชามันก็พาไปไง พาผลิตเปิดเปิงไปหมดเลย

แต่พอเรามีสติเราก็กำหนดพุทโธ แล้วใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คำว่า “ใช้ปัญญาอบรม
สมาธิ คือความคิดอันหนึ่ง” ความคิดอันหนึ่งแต่มันมีสติปัญญาเท่าทันความคิดของเรา เท่าทัน
ความคิดของเรา ไม่ให้ความคิดนี้ให้อวิชชามันชักนำไปทั้งหมด ถ้ามันเท่าทันความคิด
ความคิดมันก็หยุด ถ้ามันมีสติปัญญาความคิดมันหยุดเพราะจิตมันพาดพิงๆ เพราะมันพาดพิง
ความคิดใช้ไหม มันพาดพิงความคิดเราก็ใช้สติใช้ปัญญาจับความคิดแล้วย้อนกลับมาจับว่ามัน
คิดหาเหตุหาผล มันก็วางความคิด เพราะมันพาดพิง มันอาศัยความคิด พอมันเห็นเหตุเห็นผล
มันก็วางความคิด วางความคิดมันก็หยุด หยุดเดี่ยวเดียวมันก็คิดต่อ

นี่พูดถึงว่าเราอาศัย เรามีข้อวัตรเป็นเครื่องอยู่ ถ้าเป็นเครื่องอยู่จิตมันอยู่กับเรา ถ้าเราไม่มีข้อวัตรเป็นเครื่องอยู่นะ มันจะคิดเตลิดเปิดเปิงไปเลย นี่เห็นไหม วัวเราปล่อยมัน สะเปะสะปะให้มันเข้าไปกินหาอาหารในป่าในเขา เวลาจะใช้งานมันเราก็ต้องไปคั่นคว่ำหามันมา วันๆ หนึ่งเราปล่อยความคิดไปตามธรรมชาติของมันเลย เราไม่เคยมีสติยับยั้งเลย วัวนี้เห็นไหม เราให้มันกินหญ้า เราก็ไปผูกไว้ที่ใดที่หนึ่ง ถึงเวลาเราจะใช้งานมัน เห็นไหม เราก็ไปปลดเชือกนั้นมา มันก็ได้วัวตัวนั้นมา แต่ถ้าเราปล่อยวัวมันหากินมันเองนะ ถึงเวลาจะหาวัวนะ วัวอยู่ไหน ต้องหาดูรอยเท้ามัน ดูรอยขี้มัน ดูรอยไม้ ดูรอยที่มันย่ำไป แล้วก็ไปตามตัวมันมา นี่ข้อวัตรปฏิบัติมันสำคัญตรงนี้ ถ้ามันสำคัญตรงนี้ เห็นไหม พระป่า พระป่าก็มีข้อวัตรปฏิบัติเป็นที่พึ่ง

แต่วัดบ้าน เห็นไหม วัดกับบ้าน วัดบ้านเขามีมหรสพสมโภชของเขา เขามีกิจกรรมของเขา เขามีงานของเขา เขามีความรื่นเริงของเขา เขาถึงเวลาเขาคลุกคลีของเขา นั่นวัดบ้าน นี่วัดบ้าน บวร วัด บ้าน โรงเรียน เราภูมิใจกันนะ เราภูมิใจว่าเราบริหารจัดการว่าเป็นวัดตัวอย่างๆ เราต้องมีวิวัฒนาการ มีพัฒนาการ มีสังคมได้ใช้ประโยชน์ ใ้ใช้ประโยชน์นั้นมันเป็นวัฒนธรรม

แต่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า ครูบาอาจารย์เราตรัสรู้ในป่า ใต้คุณธรรมนะ เขาจะอยู่บ้านอยู่เรือนของเขา ถ้าจิตใจเขาคิดถึงครูบาอาจารย์ของเขา เขาจะอาภายู รื่นเริงมีความสุขในใจของเขา ถ้าเขามีคุณธรรมในใจของเขา ไปวัด ไปวัดขึ้นมาก็ไปสำมะเลเทเมา ไปรื่นเริงกัน แล้วกลับไปบ้านว่าเป็นบุญกุศลๆ นั่นเป็นวัฒนธรรมนะ

วัดบ้านกับวัดป่ามันแตกต่างกัน วัดบ้านๆ วัดไม่เหมือนบ้าน บ้านเป็นบ้าน วัดเป็นวัด ถ้าวัดปฏิบัตินะ แต่ถ้าเป็นวัดบ้านเป็นอย่างนั้น ถ้าเป็นอย่างนั้นนะ แล้วเรามีหลักใจหรือไม่ ถ้าเราไม่มีหลักใจเราก็เหลวไหลไปอย่างนั้นไง เราเหลวไหลไปกับเขา แล้วไม่ใช่เหลวไหลไปกับเขา นะ ดูสิ วัด เห็นไหม วัดนี้เจ้าอาวาส เจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการในวัดนั้น ถ้าเป็นผู้บริหารจัดการในวัดนั้น เขาต้องมีสติปัญญาแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นโลก อะไรเป็นธรรม อะไรเป็นโลกก็ปฏิบัติสัจธรรม

นี่ดูสิ เวลาข้อวัตรปฏิบัติ เห็นไหม อาจารย์วัตร อาคันตุกวัตร อาคันตุกะมานี่เขามีหน้าที่ยังงี้ อาคันตุกะถ้าเขามีนิสัย เขาได้นิสัย นิสัยจากครูบาอาจารย์ของเขา อาคันตุกวัตร

เห็นไหม เข้าเขตวัดต้องถอดรองเท้า ถอดรองเท้าเสร็จแล้วรองเท้าเขาจะเก็บไว้อย่างไร แล้วถ้าเข้าไปในวัดแล้วนี่ต้องถอดรองเท้า ถอดรองเท้าแล้วนี่มีบริษัณนะเตรียมไว้ ถ้าเข้าไปในวัดนั้น ถ้าครูบาอาจารย์ท่านมีพรรษามากกว่า เราก็คงจะไปกราบครูบาอาจารย์นั้น ถ้าครูบาอาจารย์นั้นเขามีพรรษาน้อยกว่า เราก็นั่งลงถามสถานที่ ถ้าเขาให้พักหรือไม่ให้พัก นี่อาคันตุกวัด อาจารย์วัด

ถ้าเขามีนิสัยเขาต้องรู้หน้าที่ของเขา ใ้นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราเป็นเจ้าของอาวาส เรามีนิสัยอยู่แล้วนี่ เราทำตามนั้น ทำตามหน้าที่ของเรา ถ้าผู้ที่มาเขามีพรรษามากกว่า เราก็ต้อนรับ ต้อนรับเพราะอะไร เพราะศากยบุตรพุทธชินโรส นี่เป็นศากยบุตรด้วยกัน เป็นพรหมจรรย์เหมือนกัน เป็นนักบวชเหมือนกัน ๆ มีน้ำใจต่อกัน ถ้ามีน้ำใจต่อกันเห็นไหม สิ่งที่เราเป็นเจ้าของอาวาสมันต้องมีสติปัญญา

นี่พูดถึงว่าเวลาอาคันตุกวัด อาจารย์วัด แล้วถ้ามีคฤหัสถ์มา เห็นไหม เขามาทำไม เขามาเพื่อธุระเหตุการณ์ใด ถ้าเขามาเขาบอกมาเที่ยวเล่น เที่ยวเล่นก็ต้องไปเที่ยวเล่นที่อื่น ที่นี้ไม่ใช่ที่เที่ยวเล่น เพราะที่นี้เป็นสำนักปฏิบัติ เราภูมิใจว่าเป็นสำนักปฏิบัตินะ เว้นไว้แต่เราไม่ใช่สำนักปฏิบัติ ที่นี้เป็นตลาด เห็นไหม ดูลิ เขามีตลาดนัด เขามีทุกอย่างพร้อมอยู่ในวัด วัดมีพร้อมทุกอย่าง นั่นมันวัดบ้าน ๆ วัดบ้านเพื่อเอาบ้านเข้ามาเอาโลกเข้ามา

ถ้าเป็นเจ้าของอาวาส ถ้าเป็นหัวหน้า ถ้าเป็นหัวหน้าที่ดี เห็นไหม นี่หมู่คณะที่จะมาพึ่งพาอาศัย ถ้าหมู่คณะพึ่งพาอาศัยนะ ในรูปดวงควัตร หลวงตาท่านรูปของของท่านไป ถึงเวลาจะให้ซักผ้า ๆ ต้องหาวัด ดูว่าวัดที่ไหนเราพอจะเข้าได้ เราเคยคุ้นชินกับเขา นี่พอถึงเวลา ๑๔ ค่ำมันจะเป็นวันซักผ้า ถ้าเป็นซักผ้านี้ เวลา ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำเราก็อาบน้ำซักผ้า ถ้าเราจะซักผ้า ซักผ้าเสร็จแล้วถ้ามันมีการลงอุโบสถ เราจะลงอุโบสถกับเขา ลงอุโบสถเสร็จแล้วเราก็อาบน้ำของเราต่อไป ถ้าวิเวกได้ ถ้ามันสนทนาธรรมกันแล้ว มันเป็นที่รื่นเริงที่อาจหาญ เราก็ออยู่ประพฤติปฏิบัติที่นั่นไป

นี่ไง ถ้าเวลาไปวัดป่านี้เขามีวัฒนธรรมของเขา ถ้าวัฒนธรรมของเขา เห็นไหม ถ้าเราเป็นหัวหน้าเราต้องมีสติปัญญาเพื่อจะแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นวัดบ้าน อะไรเป็นวัดป่า เอาแต่ชื่อ ๆ ไม่ใช่ชื่อเฉย ๆ ด้วย ทำตัวสำมะเลเทเมาแล้วจะให้เขาเคารพนับถือมันเป็นไปได้ยังไง นี่ไง คนข้างวัดนะเขาจะรู้ วัดดูลิ เวลาเขาไปจำวัดกัน เห็นไหม เอ็งมาทำไม คนต่างถิ่นเขาจะ

บอก อู้ฮู้ พระที่นี่ชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณดีงามมาก ไอ้คนบ้านติดข้างวัดเขาบอกว่า ไอ้โฮ เขาอยู่ด้วยกันมาเขาเห็นหมด เขารู้หมด

เนี่ยมันสำมะเลเทเมา คำว่าสำมะเลเทเมา เห็นไหม คนข้างวัดนั่นล่ะสำคัญ สำคัญถ้าเขารู้เขาเห็นของเขา เขาพัฒนาการของเขา อันนั้นเป็นโลกธรรม ๘ นะ เพราะอะไร เพราะวุฒิภาวะของจิต วุฒิภาวะของโลก วุฒิภาวะของโลกเขารู้กับเราไม่ได้ ถ้าเขารู้กับเราได้นะ นี่เวลาเราประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นไหม ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรา เรามีวัตรปฏิบัติของเรา เห็นไหม เข้าขึ้นมาบิณฑบาตเป็นวัตร ได้ทำภักติกเสร็จแล้วผู้ใดเข้ามานสมาบัติได้ก็เข้ามานสมาบัติ ผู้ใดเข้าวิปัสสนาได้ก็เข้าสู่วิปัสสนา เข้าสู่โคนไม้เข้าสู่อะไรนี้ ถ้าเรากระทำของเรา เขารู้กับเราไม่ได้ เพราะเขารู้กับเราไม่ได้นี่เขาจะมองเลย ไอ้โฮ วัดนี้พระขี้เกียจ ไม่เคยทำอะไรเลย วันๆ ไม่เอาอะไรเลย แต่เราทำงานในศาสนา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน สุภทัตะไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนาไหนก็ว่ายอด ศาสนาไหนก็ว่ายอด พระพุทธเจ้าบอกว่า “เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” ในวัดปฏิบัติใดแล้วแต่ไม่มีข้อวัตรปฏิบัติ ไม่มีมรรค ไม่มีมรรคคือไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญา วัดนั้นว่างเปล่า วัดนั้นวัดร้าง ไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติเลย วัดไหนมีการประพฤติปฏิบัติ วัดไหนมีมรรคมีผล เห็นไหม ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล นี่ถ้าศาสนา พุทธศาสนามีมรรคหรือไม่มีมรรค เห็นไหม บอกให้พระอานนท์บวชให้เลย พอพระอานนท์บวชให้นี้เขาก็เข้าทางจกรมของเขา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทำหน้าที่ปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป สุภทัตะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย ถ้าวัดปฏิบัติขึ้นมามันเป็นประโยชน์อย่างนี้ วัดป่าๆ ถ้ามันมีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมามันมีความจริงของมันขึ้นมา เวลาเดินจงกรมนั่งสมาธิขึ้นมาจะรู้อะไรกับเรา ถ้าเขาไม่รู้้อะไรกับเรา ทางโลกเขาไม่รู้้อะไรกับเรา แต่เขาแปลกใจ

มนุษย์ พระก็มาจากคน เวลาคนเขาอยู่สุขอยู่สบายของเขา เขาว่าสุขสบายของเขา แต่จิตใจของเขาเร้าร้อน พระ พระนี้มาจากมนุษย์ แล้วมาอยู่วัดอยู่วานี่ขาดๆ เขินๆ นุ่นๆ ไม่มี นี่ก็ไม่มี เอ๊ะ เขาอยู่กันได้อย่างไร ๕ ปี ๑๐ ปี อยู่ได้อย่างไร ก็อยู่ด้วยความสุขในหัวใจใจ มันแปลกประหลาด ใจเขาต้องคิด คนมีหุมีตา ทุกคนมีความคิดทั้งนั้น ทุกคนก็เกลียดความทุกข์

ปรารถนาความสุขทั้งนั้น แล้วความสุขทางโลกเขามีอยู่เต็มบ้านเต็มเมือง แต่เขาก็ไม่มีความสุขจริงใจ

ไอ้ของเราที่ดูจากภายนอกมันน่าจะทุกข์จะยากนะ มันไม่มีสิ่งใดอำนวยความสะดวกเลยล่ะ แต่มันอยู่กันอย่างไง ถ้ามันอยู่กันอย่างไง มันอยู่เพราะถ้ามันมีกิเลสใช้ใหม่ ก็จะแผดเผามันด้วยตะบะธรรมนี้ไง ก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ก็มีทุกข์ ๆ ยาก ๆ มันทุกข์ยากมาทุกภพทุกชาติ

เจ็บไข้ได้ป่วยนี่ เห็นไหม มนุษย์เราเกิดมาแล้วตายไปๆ เวลามนุษย์เกิดมานั่งอยู่บนกองกระดูกของตนเอง เวลาธาตุ ๔ เวลามันสลายไปเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ มันก็เป็นธรรมชาติอยู่อย่างนั้นนะ แล้วการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะในกองกระดูกที่เก็บๆ วัฏนี้มันมากกว่าโลกนี้ น้ำตาของจิตดวงหนึ่งที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าเก็บไว้เป็นน้ำนี้ น้ำทะเลสู้ไม่ได้ เราก็เวียนว่ายตายเกิดมาตลอด ถ้ามีสติปัญญามันจะมีปัญญาเผด็จหัวใจอย่างนี้ แล้วมันจะไม่ดิ้นรนไปกับโลกใจ

ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัตินะ เวลาเห็นโลกเขามีความสุขๆ เห็นไหม เขามีแต่ความรื่นเริง ใรรื่นเริงนี้มันเป็นมหรสพใจ แต่มันจริงหรือ ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้วนะ เขาทุกข์กว่าเราเยอะนะ เวลาทางโลกนะ เวลามันทุกข์มันยากไม่มีทางออก เขาจะหันรีหันขวางว่าจะไปทางไหนเลยว่าจะไปทางไหนเลย เห็นไหม มันก็ต้องเข้ามาสู่สังขาร ต้องมีทางออก มรรคผลนี้มีทางออก เขายังไม่มีโอกาสได้บวชนะ

เรานี้บวชมาแล้วเป็นพระนะ เราตอนนี้เป็นพระเป็นนักรบอยู่แล้ว ถ้าเราจะเป็นนักรบรบกับอะไร รบกับกิเลสของตนใจ เวลานั้นรบไม่ใช่เอาปืนผาหน้าไม้ไปรบกับใครหรอก รบกับกิเลสในใจนี้ กิเลสในใจนี้ ทุกคนคิดเองเออเองก็ว่าดีไปหมด จะทำอะไรนะ همینพุ่งไปหมด จะทำอะไรไปโลกเขาเห็น เด็กๆ มันก็รู้ ใครมันก็รู้ได้ ไอ้เรื่องการกระทำ ความคิดใครจะไม่ทันกัน ความคิดเดียวกันก็ทันกัน เดียวมันก็ทำซ้ำๆ กันอยู่อย่างนั้นนะ คนมันก็รู้ได้ ใครมันก็รู้ได้ เพียงแต่เขามีมารยาทไม่พูดเท่านั้นเอง ถ้าเขามีมารยาทไม่พูด เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านคอยชี้คอยบอกนี่ ถ้าคอยชี้คอยบอกเราก็ต้องดูแลหัวใจของเรา เราจะมีความภูมิใจว่าเราเป็นวัดป่า

ถ้าเป็นวัดป่านะ ถ้าวัดบ้านเป็นอย่างนั้น บ้านไม่เหมือนวัด วัดไม่เหมือนบ้าน แต่ถ้าเรามีแต่การอบรมสังฆาธิการ อบรมแต่ทางโลกนะ เขาก็จะสนับสนุนนะ บวร วัด บ้าน โรงเรียน วัด บ้าน โรงเรียน แต่เขาไม่ได้พูดถึงมรรคถึงผลเลย ไม่รู้ถึงว่าบวชมาทำไม ในพุทธศาสนามีอะไรเป็นแก่นสาร แก่นสารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคืออะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเป็นศาสดาเพราะอะไร หลักของศาสนาอันคืออะไร ถ้าอย่างนั้นก็บวร ๆ วัด บ้าน โรงเรียน วัด บ้าน โรงเรียน

ไอ้กรณีอย่างนั้นมันเป็นกรณีของสังคมกรณีของโลก ถ้าวัดไหนเป็นอย่างนั้นเพราะว่ามันต้องเป็นอย่างนั้นแหละ วัดปฏิบัตินะมันมีน้อย ถ้าวัดปฏิบัติมีน้อยนะ เวลาเราจะปฏิบัติขึ้นกับเราเนี่ย มันก็ปฏิบัติให้มันมีทั้งชื่อและเนื้อหาสาระให้มันไปด้วยกันได้ ทั้งชื่อว่า “วัดป่า” ทั้งพฤติกรรมทั้งการประพฤติปฏิบัติให้มันสมควรแก่ชื่อ ชื่อกับความจริง เห็นไหม ชื่อนายดี ดิดคุดเต็มเลย ชื่อพรหมอยู่นรก ชื่อกับความจริงมันไม่ไปด้วยกัน

ถ้าชื่อกับความจริงมันไปด้วยกัน เห็นไหม เรามีความสัตย์ ถ้าเรามีความสัตย์ เรามีสัจจะ มีความสัตย์ เนี่ยมันก็มีศีล เพราะถ้ามันไม่มีศีล นี่ว่าขอศีล ๆ แต่มันไม่มีสัตย์ ขอศีลแล้วก็ขอเป็นพิธี มันไม่มีเนื้อหาสาระ ถ้ามันมีเนื้อหาสาระขึ้นมา ก็จะเป็นความจริง

นี่ก็เหมือนกันถ้าเรามีสัตย์ ถ้าเรามีสัตย์เราก็มีสัจจะกับเรา แล้วมีสัจจะกับเรา เห็นไหม ความลับไม่มีในโลกนะ เวลานั่งสมาธิเนี่ย แม้แต่อาบัติเล็กน้อยมันยังลั้งเลเลย ถ้ามีความลั้งเลความสงสัย นิเวศธรรมมันกั้นสมาธิทั้งนั้น แคเราไม่แน่ใจนี้สมาธิก็ทำได้ยากแล้ว ถ้าเรามีสัตย์ศีลมันก็เกิดขึ้น ถ้ามีศีลขึ้นมาเนี่ย ถ้าทำให้ดีมันก็เกิดสมาธิ ถ้าเกิดสมาธิมันก็เกิดปัญญาขึ้นมา

ถ้าเกิดปัญญา นี่ไง เขาว่าวัดป่า วัดป่าของเราเนี่ยให้มันป่าจริง ๆ ให้ชื่อกับการกระทำมันสมน้ำสมเนื้อกัน ให้มันสมชื่อ สมกับชื่อ แต่ไอ้วัดบ้าน ๆ วัดบ้านมันมีอยู่ทั่วบ้านทั่วเมือง เวลาหลวงตาท่านพูดนะ “ไอ้สัวมไอ้ถานยิ่งเยอะเข้าไปใหญ่” มันไม่ใช่วัด มันเป็นส่วนเป็นถาน เป็นที่ถ้าย มีแต่ขี้โลก ขี้โกรธ ขี้หลง แล้วมันก็มีแต่หมามันเข้าไปแย่งกินขี้กัน เวลากินขี้กันถึงจนทางขาดมันก็ไม่ออก เพราะมันอยากได้ขี้

แต่เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราไม่ต้องการอย่างนั้นนะ ดูหนังดูละครแล้วย้อนดูตัวเรา เราดูสังคมโลก ดูโลกที่เขาเป็นไป ดูโลกเป็นไปแล้วเรามีสติมีปัญญา เราต้องมีสติมีปัญญา ให้มีสติมีปัญญาแล้วคิดแยกแยะ เราต้องพัฒนา เรามาบวชเป็นพระไปเป็นพระต้องมีคุณภาพ ต้องมีคุณธรรม ถ้าเป็นพระที่มีคุณธรรมขึ้นมา เห็นไหม พระกับพระมันจะยอมรับกันตรงนี้ ยอมรับกันที่คุณธรรม ยอมรับกันที่ศีลธรรม เห็นไหมอึดอัดตลกสมบัติสมบัติส่วนตน สมบัติในหัวใจ

สมบัติของเราเนะ เราบวชมานี้เนะเรากินบุญขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนี้เนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ บวชมาเป็นพระนี่ไปที่ไหนเขายกมือไหว้ ลองสังเกตจากพระไปใครมันจะยกมือไหว้ นี้บุญขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนี้เนะ

ที่นี่เราก็จะมาพยายามสร้างสมของเราๆ สร้างสมให้เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาจิตมันมีศีล มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมา เห็นไหม มีศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันเป็นปัจจัยตั้งเป็นสันติภูมิจึง มีอำนาจเหนือกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของเรา ครอบครองของมารๆ นะ มันจะเพ่นพ่านในใจเราไม่ได้เลย ใจครอบครองของมารๆ เพ่นพ่านในหัวใจของเราแล้วเราแสดงออกไปนะ นำอายุ นำอายุ อายุเขา หัวโล้นๆ ห่มผ้าเหลือง แล้วพฤติกรรมเลวกว่าญาติโยมเขาเนะ มันนำอายุ มันอายุเขา

ถ้าเรามีสัจมีแต่ความเป็นจริง เห็นไหม เราบวชเป็นพระแล้วนี่ศีล ๒๒๗ สังคมเขายอมรับใช้ไหม ว่าพระนี่มีศีล ๒๒๗ วันนีวันอุโบสถ เรามาลงอุโบสถกัน อุโบสถก็เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ในสงฆ์ไง ถ้ามีความสะอาดบริสุทธิ์ในสงฆ์เนะ เราทำของเราด้วยความจริงจังของเรา เห็นไหม ให้มันสมกับชื่อ สมกับสถานะ ให้สมกับสถานะเป็นพระป่าๆ

วัดกับบ้านๆ วัดบ้านๆ เนะเรื่องของเขา เพราะว่าสังคมมันใหญ่ขึ้น สังคมมันกว้างขวางขึ้น คนทุกสังคมมันก็มีดีมีเลวปนกันนั้นแหละ แล้วมันอยู่ที่เขาจะเลือก นี้เขาจะเลือกแล้ว เห็นไหม วัดป่าๆ นี้มันสำคัญ สำคัญที่แม่เหล็ก สำคัญที่หัวหน้า ครูบาอาจารย์ท่านพูดประจำ “สำคัญที่หัวหน้า” เวลาหลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นท่านพยายามจะสร้างศาสนทายาทขึ้นมา ยิ่งหลวงตาท่านพยายามจะสร้าง เห็นไหม สร้างผู้นำๆ สร้างคนที่เป็นหัวหน้า ถ้าเป็นหัวหน้ามันมี

แม่เหล็ก นี่คำว่าแม่เหล็กคือมีแรงดึงดูด แรงดึงดูดดึงดูดอะไร ดึงดูดให้เขามีความเชื่อ ดึงดูดให้เขามีศรัทธา ดึงดูดให้เขามีกำลัง ดึงดูดให้เขาขวนขวาย

อยู่คนเดียววันนั้นแม่เหล็กนะ พลังงานมันหมดไปเรื่อยๆ พลังงานหมดไปเรื่อยๆ แล้วมันจะเป็นวัดบ้านใหม่ มันจะเป็นส้วมเป็นถ่านนูนนะ ไม่ใช่วัดบ้าน มันจะเข้าส้วมเข้าถ่านไปเลย แต่ถ้ามัน เห็นไหม เราศานตหายาท เราสมควรกับครูบาอาจารย์ที่ท่านสร้างขึ้นมาให้มันมีพลังในใจ มีพลังในใจ แล้วมีพลังในใจ เห็นไหม เราเข้าป่าเข้าเขาไป เขาเข้าไปประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่เข้าไปอยู่แบบสัตว์ สัตว์นั้นมันเป็นนักร้อง มันอยู่ของมันโดยธรรมชาติของมัน

นี่ก็เหมือนนะ เราบวชมาแล้ว เราเป็นพระป่าๆ เราก็ต้องมีหลักมีเกณฑ์ของเรา เราต้องพยายามพัฒนาหัวใจของเรา เราทำหัวใจของเราให้ขึ้นมาให้ได้ไง แล้วเราอยู่ที่ไหนเราอยู่ด้วยความรื่นเริง อยู่ด้วยความในที่สงบสงัดให้มันมีความสุขจริงๆ ถ้ามันมีความสุขจริงมันมีความสุขในหัวใจ มันจะไปวันไหนกับอะไร แล้วสังคมเขาจะมองอย่างไร

โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา ใอันนั้นมันเป็นเรื่องของเขามันเป็นโลกธรรม ๘ ไม่ใช่สังขธรรมในใจของเรา แล้วเราต้องพิสูจน์กับเขา พิสูจน์นี้ให้เขาเห็นว่าเราอยู่ได้ เขารู้หรือไม่รู้ เวลาพระครูบาอาจารย์เราหลายๆ องค์เลย เวลาตายไปแล้วนี่เขาถึงรู้ว่าองค์นั้นดีจริงใจ ตายไปแล้วๆ เขาถึงมาราบมาไหว้ที่หลังใจ ตอนอยู่ด้วยกันเขารับไม่ได้ๆ ให้มันเป็นอย่างนั้น ให้เรามีความจริงของเราอย่างนั้น ถ้าเรามีความจริงอย่างนั้นเราทำของเราได้

นี่พูดถึงว่าให้มันสมฐานะ ให้สมสถานะเป็นวัดป่า ไหว้วัดบ้านมันก็เป็นวัดกับบ้าน แต่สังคมนะเขาเซ็ดชุมมาก บวร วัด บ้าน โรงเรียน เราไม่ตื่นเต้นไปกับเขา เราก็ยอมรับนะ เราก็สาธุไปกับโลก เพราะโลก เห็นไหม ธรรมกับโลกอยู่ด้วยกันแต่ไม่เหมือนกัน พระป่า พระบ้าน อยู่ด้วยกันแต่ไม่เหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกันตรงไหน ไม่เหมือนกันตรงที่เรามีจุดยืนของเรา เรามีจุดยืนของเรา เราแยกถูกแยกผิดได้ เราจะมีสังขะของเรา สังขะเพื่ออนุชนรุ่นหลังนะ เราก็เคยเป็นผู้เล็กผู้น้อยมา

เมื่อก่อนเราก็เห็นครูบาอาจารย์เราสาธุนะ เราก็ชื่นชมมาก แล้วตอนนี้ครูบาอาจารย์ก็ล่วงไปหมดแล้วละ พวกเราก็ต้องโตขึ้นมาละ แล้วก็ยังเป็นรุ่นกันอยู่อย่างนี้ เป็นรุ่นกันอยู่อย่าง

นี่ เราโตกันไม่ได้เลย เรายืนหลักกันไม่ได้เลย เรามองกันทางโลก เมื่อก่อนมันก็ยังคิดว่าเรายังเป็นพระเล็กพระน้อย มีครูมีอาจารย์ ตอนนี้อ่างไปหมดแล้ว ล่วงไปหมดละ แล้วเราก็ล้มเหลวเหมือนกัน แล้วเราละ

เราก็ต้องพยายามตั้งสติ ต้องฝึกฝนตัวเราให้ได้ คือให้มันมีคุณภาพ ให้หัวใจมันมีคุณภาพ ให้มันมีจุดยืนขึ้นมา อย่างน้อยก็ต้องมีจุดยืน ไม่เหลวไหล ไม่ให้เสียหาย เอาตัวเองเอาให้รอดได้ เอาตัวเองให้รอดได้สำคัญที่สุด แล้วพอตัวเองรอดได้แล้ว คนอื่นจะพึ่งพาอาศัย เอวัง